

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΛΙΚΗ-ΑΘΗΝΑ

ΣΧΟΛΕΙΟ: Α' ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ

ΤΑΞΗ: Α' (ΤΜΗΜΑ: γ)

ΦΟΒΟΣ, ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ... ΚΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΑ;

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ! ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΧΡΗΜΑΤΑ ΝΑ ΑΠΟΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ! Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ! Αυτά είναι μόνο παραδείγματα πηχιαίων τίτλων που βλέπουμε καθημερινά στις εφημερίδες. Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός πως η χώρα μας διανύει μια πάρα πολύ δύσκολη οικονομικά περίοδο. Δυστυχώς όμως, όσο παράδοξο και εξωφρενικό κι αν μοιάζει η οικονομική ύφεση στην οποία έχουμε περιέλθει δεν είναι το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η σύγχρονη κοινωνία. Διότι, εκτός από έλλειψη χρημάτων, η σημερινή κοινωνία χαρακτηρίζεται από έλλειψη ανθρωπιάς και σεβασμού προς το συνάνθρωπο και τη διαφορετικότητά του. Κι αυτό είναι ένα έλλειμμα το οποίο υπερακοντίζει όλα τα άλλα. Γιατί όχι μόνο δεν έχουμε την ανθρωπιά να βοηθήσουμε ένα συνάνθρωπό μας όταν το έχει ανάγκη –όποιος κι αν είναι αυτός- αλλά δεν τον καταλαβαίνουμε και δεν σεβόμαστε τις ιδιαιτερότητές του. Όταν δε οι ιδιαιτερότητες αυτές αφορούν στην καταγωγή, στις πεποιθήσεις ή στο χρώμα του δέρματος δεν χρειάζεται να γίνεται λόγος μόνο περί έλλειψης σεβασμού αλλά και περί πραγματικού φόβου.

Φοβόμαστε. Φοβόμαστε το διαφορετικό, το ξένο και ότι μπορεί να πρεσβεύει αυτό. Έχουμε εμείς, μόνοι μας, δημιουργήσει ένα φόβο και τον έχουμε αφήσει να εισχωρήσει σε κάθε εκατοστό του κορμιού μας, να μας περονιάσει ως το μεδούλι, να φτάσει ως τα μύχια της ψυχής μας. Θέλοντας να προστατέψουμε τον εαυτό μας από αυτόν τον υποτειθέμενο κίνδυνο συμπεριφερόμαστε εχθρικά στο αντικείμενο του φόβου μας, χρησιμοποιώντας την απωθητική αυτή συμπεριφορά ως μια τεχνική άμυνας. Επομένως, όπως

είναι φυσικό οι αποδέκτες αυτής της «άμυνας» είναι συνήθως οι πρόσφυγες και οι μετανάστες. Γιατί; Μα γιατί τολμούν να είναι διαφορετικοί! Τι άλλο; Επειδή έχουν το θράσος να έχουν διαφορετική καταγωγή από εμάς, διαφορετικά πιστεύω και διαφορετικό χρώμα! Ακούς εκεί...

Αυτός ο μύχιος φόβος καθοδηγεί όλες μας τις αντιδράσεις σε σχέση με τους αλλοδαπούς. Ιδιαίτερα σε συνδιασμό με τις τρέχουσες επαχθείς οικονομικές συνθήκες και την αύξηση της εγκληματικότητας και κατά συνέπεια και της ανασφάλειας μεταξύ των κατοίκων των αστικών κέντρων, τους κάνουν να στρέφονται συνεχώς εναντίον των αλλοδαπών, προσφύγων και μεταναστών. Όταν και η ίδια κάτοικος μιας τέτοιας περιοχής δεν μπορώ να κλείσω τα μάτια στις συνεχείς, συνήθως αβάσιμες κατηγορίες που εξακοντίζονται καθημερινά κατά των αλλοδαπών. Στο πέρασμα ενός αλλοδαπού όλοι κρατούν σφιχτά τις τσάντες και τα κινητά τους μην τυχόν και τους τα αρπάξει. Επιπροσθέτως, όταν κάποιος πρόσφυγας ή μετανάστης περπατά δίπλα τους στο δρόμο ταχύνουν το βήμα τους, υποκύπτοντας στους ανεξήγητους φόβους τους.

Δεν αντιλέγω πως μερικές από τις κατηγορίες ίσως να είναι βάσιμες, αλλά αυτό δεν αφορά τους αλλοδαπούς ως σύνολο. Ακόμα κι αν η συμμετοχή τους σε κλοπές είναι αυξημένη, έχετε αναρωτηθεί μήπως αυτό οφείλεται σε μια απελπισμένη προσπάθειά τους για επιβίωση, δεδομένης της κάθετης άρνησης της κοινωνίας να τους δεχθεί ως μέλη της, ακόμα κι αν κατοικούν στη χώρα με νόμιμες προϋποθέσεις; «Δικαιολογίες», θα υποστηρίξουν ορισμένοι. Ίσως όμως να μην είναι και τόσο, αν αναλογισθεί κανείς τι θα έκανε κι ένας Έλληνας στη θέση τους. Αν η κοινωνία τον αντιμετώπιζε ως επίλυ, δεν αναγνώριζε το δικαίωμά του στις ίσες ευκαιρίες και βρισκόταν καθημερινά σε αδιέξοδο ως προς το πώς να θρέψει τον εαυτό του και την οικογένειά του.

Πέρα όμως από όλα αυτά, ακόμα κι όταν δεν έχουμε κάτι να τους προσάψουμε συνεχίζουμε να τους αντιμετωπίζουμε ως μιάνσεις της κοινωνίας μας. Η νοοτροπία που μας έχει καλλιεργηθεί από τον περίγυρό μας, βασισμένη σε συνεχώς αναπαραγόμενα στερεότυπα και προκαταλήψεις δεν αφήνει περιθώρια για ορθή κρίση. «Είναι κλέφτες!» «Είναι εγκληματίες!» «Δεν έχουν θέση εδώ!». Γενικεύουμε γενικώς. Ότι το διαφορετικό μετουσιώνεται σε μισαρό. Και συνεπώς δεν αξίζει να βρίσκεται στη χώρα μας, στην πόλη μας, στη γειτονιά μας και να μισαίνει την καθημερινότητά μας. Η μίξερη αυτή

νοοτροπία αποτυπώνεται στις καθημερινές μας αντιδράσεις ακόμα και σε μια ήρεμη και ειρηνική -φαινομενικά- πραγματικότητα όπου δεν υπάρχει κάτι για το οποίο να κατηγορήσουμε τους αλλοδαπούς. Θα ήθελα λοιπόν στη συνέχεια, να αναφερθώ σε ένα περιστατικό, όχι βίας, αλλά που μου αποκάλυψε το πραγματικό πρόσωπο κάποιων ανθρώπων, αυτό που συνηθίζουν να κρύβουν κάτω από τους ραφιναρισμένους τους τρόπους.

Τα σαββατοκύριακα συνηθίζω να βγαίνω από το σπίτι και να κάνω μια βόλτα στην πόλη, και για του λόγου το αληθές, να ρίχνω και μια ματιά στις βιτρίνες -και ίσως και να ψωνίσω και κατιτί. Μπαίνοντας μια φορά σε ένα μικρό βιβλιοπωλείο είδα πολύ κόσμο συγκεντρωμένο. *«Τι το ήθελα σαββατιάτικα βόλτα στα μαγαζιά»* σκέφτηκα. Αρκετά άτομα περίμεναν να τα εξυπηρετήσει η μία και μοναδική υπάλληλος του καταστήματος. Η υπάλληλος, πάντα με άφατη ευγένεια, εξυπηρετούσε τους πελάτες με τη σειρά. Ακόμη ένας και ήταν η σειρά μου. Ωστόσο, όταν η «ευγενική» πωλήτρια τον πλησίασε, του έριξε μια ανεξιχνίαστη ματιά και ύστερα σαν να μην τον είχε καν προσέξει γύρισε προς εμένα και ξαναφορώντας το γοητευτικό της χαμόγελο, με ρώτησε: *«Τι θα θέλατε;»*, *«Μα ο κύριος ήρθε πριν από εμένα»*, *«Τι θα θέλατε;»* ξαναρώτησε, πιο επίμονα αυτή τη φορά, αγνοώντας παντελώς την ερώτησή μου. Γύρισα και κοίταξα διακριτικά τον κύριο που στεκόταν ακίνητος και αμίλητος λίγα μέτρα πιο πέρα. Ήταν ελαφρά μελαμψός και φορούσε ένα άσπρο στρογγυλό καπελάκι στην κορυφή του κεφαλιού του. Και τότε συνειδητοποίησα πως όλοι όσοι βρίσκονταν εντός του καταστήματος τον κοιτούσαν περιφρονητικά, σκωπτικά. Πήρα το βιβλίο που ήθελα και έφυγα από το μαγαζί.

Αυτό το συμβάν σα να μου άνοιξε τα μάτια. Σα να έσκασε τη φούσκα του παραμυθένιου κόσμου – στον οποίο πολλοί από εμάς νομίζουμε ότι ζούμε. Έζησα ξανά παρόμοια περιστατικά, σε άλλα καταστήματα, με άλλους υπαλλήλους, με άλλους πελάτες. Είδα όμως τα ίδια βλέμματα, άκουσα τα ίδια μισόλογα, άκουσα την ίδια θυμηδία. Το ίδιο και στο δρόμο. Καθημερινά στα μάτια των περαστικών βλέπω να αποτυπώνεται η καταφρόνηση, η βδελυγμία αλλά και ο τρόμος. Σαν στα πρόσωπα των προσφύγων και των μεταναστών να ενσαρκώνονται οι χειρότεροι φόβοι τους. Η στοιχειώδης ευγένεια, η λεπτότητα και η αβρότητα που υποτείθεται ότι διέπουν τις κοινωνικές μας σχέσεις χάνονται, εξαφανίζονται ως δια μαγείας σε τέτοιες περιπτώσεις, τα

προσωπεία μας πέφτουν και αποκαλύπτουν το δυσθεώρητο ύψος του φαρισαϊσμού και της υποκρισίας που υπάρχει στη σημερινή κοινωνία, μέσα σε όλους εμάς.

Όταν όμως πια φτάνουμε σε βίαιες επιθέσεις κατά των αλλοδαπών, τότε πια είναι καταφανές πως τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις αυτές μας έχουν εκμαυλίσει, μας έχουν εξαχρειώσει πλήρως. Έχω βρεθεί μόνο μια φορά μπροστά σε ένα τέτοιο περιστατικό. Ωστόσο, το γεγονός αυτό όχι μόνο με συγκλόνισε αλλά απέτέλεσε την πιο εύγλωττη απόδειξη της ανειλικρίνειας και του αμοραλισμού που δεσπάζει στη σύγχρονη κοινωνία.

Προχωρώντας δε θα θίξω το τι κάνει η τοπική κοινωνία για το ζήτημα αυτό, διότι απλά η κοινωνία είμαστε όλοι εμείς. Όσο κι αν μερικοί αρμόδιοι καταστρώνουν πολιτικές αντιμετώπισης του ρατσισμού, της βίας και της αυτοδικίας, είναι οφθαλμοφανές ότι δεν πρόκειται να υπάρξει αποτέλεσμα. Το πρώτο βήμα είναι η αλλαγή της δικής μας νοοτροπίας μέσω επικοινωνητικού διαλόγου. Όσες πολιτικές αποφάσεις κι αν παρθούν για την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών, αν δεν αποφασίσουμε εμείς, οι πολίτες αυτής της χώρας, οι κάτοικοι της κάθε περιοχής, οι άνθρωποι, να τους δεχθούμε, καμιά προσπάθεια δε θα ευοδωθεί. Κι αυτό ας το βάλουμε καλά στο μυαλό μας. Κι όσο περιμένουμε από το κράτος να δράσει και σαν από μηχανής θεός να δώσει λύση στο προσφυγικό ζήτημα, ας μιλήσουμε πρώτα σε συγγενείς, φίλους, γνωστούς κι ας προσπαθήσουμε να τους ευαισθητοποιήσουμε πάνω στο θέμα. Και μόνο τότε, με τη βοήθεια των διαφόρων κρατικών φορέων, θα μπορέσουμε να οργανωθούμε και να επωμιστούμε το δύσκολο έργο της κοινωνικής ένταξης αυτών των ανθρώπων, ώστε να βρουν ένα σπίτι, μια δουλειά και προπαντός να έχουν το ίδιο δικαίωμα σε μια αξιόλογη ζωή με όλους τους υπόλοιπους. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα καταφέρουμε να βγούμε από το καθεστώς ευνοιοκρατίας το οποίο εμείς οι ίδιοι έχουμε δημιουργήσει.

Είναι ένα δυσεπιχείρητο σχέδιο, το γνωρίζω. Είναι δυσεπίτευκτο κατόρθωμα η αλλαγή μιας νοοτροπίας, ενός τρόπου σκέψης. Ωστόσο δεν είναι απίθανο. Μπορεί να υλοποιηθεί. Έτσι τουλάχιστον υποσχέθηκα στην κυρα-Σάρα, η οποία έχει έρθει χρόνια από την Παλαιστίνη με τα δυο παιδιά της και βλέπει καθημερινά στα μάτια τους την απόρριψη που εισπράττουν στο σχολείο από τους συνομηλίκους τους. Κι εγώ, κοιτάζοντας τα μεγάλα της

μάτια είδα δυο μαύρες θάλασσες θλίψης και δυστυχίας. Δε θα ξεχάσω ποτέ αυτά τα μάτια. Φοβάται η κυρα-Σάρα. Αυτό μου εκμυστηρεύτηκε με τα σπαστά ελληνικά της. Φοβάται για το μέλλον των παιδιών της και των δικών τους παιδιών. «Όλα θα φτιάξουν. Όλα» την καθησύχασα, ακόμη κι αν είχα αρκετές αμφιβολίες για το κατά πόσο θα συνέβαινε αυτό. Και τότε στα σκοτεινά της μάτια εμφανίστηκε μια λάμψη ελπίδας...

Δεν ξέρω αν όντως θα αλλάξει κάτι ή αν όλο αυτό δεν είναι παρά όνειρο θερινής νυκτός. Αυτό που ξέρω μετά βεβαιότητας είναι ότι είναι στο χέρι μας. Το αν θα αλλάξει η τρέχουσα κατάσταση ή όχι επαφίεται στη δίκαιη κρίση και πάνω απ' όλα στον ανθρωπισμό μας. Διότι η συνέχισή της δε θα αποτελέσει πλήγμα μόνο για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες αλλά και για τη δική μας κοινωνία. Και γιατί πάνω από Έλληνες και αλλοδαποί είμαστε όλοι άνθρωποι. Κι όπως εύστοχα αποφαίνεται ο Paul Verlain: *«Τίποτα δεν είναι καλύτερο για μια ψυχή από το να κάνει λιγότερο λυπημένη μια άλλη ψυχή»*. Έχουμε όμως όλοι μας ψυχή; Ή είναι βυθισμένη μέσα σε μια θάλασσα μίσους, υποκρισίας και φόβου; Αν όχι, ήρθε η ώρα να το αποδείξουμε...